

VÍCTOR FERRO, UN JURISTA CATALÀ PER A EIXORDAR EL MÓN

Albert Lamarca i Marquès
*President de la Comissió Jurídica
Assessora Generalitat de Catalunya*

Molt bon dia, senyores i senyors, Sr. Josep Cruanyes, Dr. Josep Serrano. Els agraeixo la invitació i l'oportunitat d'adreçar-los unes paraules en aquesta inauguració de la I Jornada d'Estudis Víctor Ferro i Pomà, dedicada al dret públic de Catalunya, i de poder-ho fer a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans, la nostra acadèmia centenària, en un acte organitzat per la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, filial de l'Institut. Faig aquesta intervenció com a president de la Comissió Jurídica Assessora de la Generalitat de Catalunya. La Comissió és l'alt òrgan consultiu del Govern de la Generalitat, en els termes de l'article 72.1 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya del 2006, i exerceix la funció jurídica consultiva envers el Govern i les administracions públiques catalanes.

Aquesta funció consultiva és en el món la pròpia dels consells d'estat. La Comissió va ser creada l'any 1932 per la Generalitat del president Francesc Macià i va ser restablerta l'octubre del 1978 pel president Josep Tarradellas. És una institució del nostre dret públic, de la tradició jurídica catalana, el nostre consell d'estat, i ha complert vuitanta-cinc anys. En aquest acte d'avui saludem una iniciativa valuosa, per a l'impuls i la iniciativa d'acadèmics i de professionals del dret com tantes altres de similars que s'han produït en el si de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, en les quals es ret homenatge a juristes que han dedicat la seva producció al dret català. La d'avui té un programa d'excel·lència, que posa en relleu l'alt nivell i la vàlua de la recerca jurídica a Catalunya.

Jo avui també els voldria parlar breument com a professor de dret civil de la Universitat Pompeu Fabra i, més modestament, si em permeten, com a antic estudiant de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona, en la qual em vaig llicenciar en Història Moderna l'any 1995. Els diré que em plau molt de poder adreçar-los aquestes paraules en el marc d'una jornada que recorda el Dr. Víctor Ferro i Pomà. No sé si els desvetllaré cap informació privada o reservada, però la seva obra *El dret públic català. Les institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta* és un llibre que m'ha acompanyat tota la vida.

Tota la meua vida d'estudi i professional des que el vaig llegir sencer, de principi a fi, la tardor del 1988 —enguany farà trenta anys—, poc temps després d'haver estat publicat per l'editorial Eumo, de Vic, i quan jo era estudiant de dret i d'història a la Universitat de Barcelona, amb tot just dinou anys. Conservo com un tresor el volum de la primera edició, que vaig adquirir aleshores i que ha estat objecte de múltiples

consultes, relectures i lleures. Aquest llibre m'ha estat sempre d'una utilitat extraordinària, en moments molt diferents. Voldria agrair aquí al professor Josep Maria Torras i Ribé que me'l fes conèixer aleshores, entre les lectures de l'assignatura Història de les Institucions.

I em permeto recordar també ara els professors Prim Bertran i Roigé i Eva Serra i Puig, de qui tant vaig aprendre d'història medieval i moderna de la Corona d'Aragó.

És, doncs, un goig poder recordar públicament el mestre Víctor Ferro, com també ho va ser fer-li testimoni d'agraïment en persona. El Dr. Ferro va ser professor d'història del dret a la Universitat Pompeu Fabra. Un dia que el vaig trobar a la Facultat vaig voler expressar-li que li agraiïa molt que hagués escrit el llibre i la sort que jo havia tingut d'haver-lo llegit. Es va sorprendre del meu comentari, però de seguida va explicar-me tot de coses sobre la gènesi i la gestació de l'obra, el seu sentit i com l'havia anat fent durant molts anys. Em va dir que les obres antigues i modernes que citava, les havia llegides totes, i que el llibre era tot obra seva, sencer. Aquell va ser un moment molt gratificant. L'obra de Víctor Ferro és, com se sol dir, obra d'una sola mà. L'obra d'un sol autor que ha dedicat una part cabdal de la seva vida acadèmica a una sola obra, completa, global, total. I això, en el cas de Ferro, cal no oblidar-ho, es va produir en la distància, la d'algú que va patir l'exili.

El dret públic català té l'encert de sistematitzar i presentar d'una manera conjunta i exhaustiva, amb una prodigiosa capacitat expositiva, bona part del llegat jurídic català, del nostre sistema institucional tradicional, explicat d'acord amb el nostre dret i amb les obres escrites pels nostres juristes. El llibre de Víctor Ferro és un llibre de llibres. És una font de coneixement inesgotable que va directament a les fonts. I és una obra extraordinàriament ben escrita, rigorosa i clara. De les qualitats de Víctor Ferro se n'ha parlat àmpliament, i ho va fer d'una manera magistral i emotiva la seva companya de professió a les Nacions Unides, la Dra. Ana Mesutti, en la presentació, en aquest mateix Institut, el 24 de febrer de 2016, de la nova edició d'*El dret públic català*.

Es necessiten diverses jornades per a tractar de les més de sis-cents pàgines de l'obra de Víctor Ferro, que inclou els profusos i detallats índexs que permeten una recerca de temes i un aprofitament de l'obra que altrament serien impossibles. Fer-ne una descripció o una valoració en uns minuts no és factible. Però no em puc estar de comentar que el llibre té un fil conductor molt clar, que l'autor exposa en la introducció i referma en la cloenda, en el seu «Intent de valoració», amb el vibrant epíleg «Agonia, mort i oblit de les institucions de Catalunya», quan diu que «No, les institucions de Catalunya no es neuliren amb el pas del temps ni s'apagaren amb l'absència dels sobirans. Tampoc no s'enrunaren per l'acció de forces internes que les haguessin minades i dutes al col·lapse, sinó que caigueren derrotades pel pes superior de les armes estrangeres [...]. Tanmateix, fa estrany que, si prescindim de l'evocació exaltada i, sovint, inexacta dels mers noms d'unes institucions, la restauració cultural catalana hagi descurat un tresor tan carament i tan exemplarment defensat pels nostres

avantpassats, amb el record del qual eixordaria el món qualsevol altre poble que el pogués reconèixer com a seu».

Al llarg de tot el llibre, Ferro insisteix a dir-nos i recordar-nos allò que ja sabem i que sovint ens volen fer oblidar: l'existència de Catalunya com a nació va lligada al dret, al respecte a l'ideal de justícia. Així ho veiem en els primers usatges i en tot l'edifici institucional posterior. Les pàgines darreres del llibre són memorables, el zenit de tot el llibre, i hi ha frases de Ferro immarcescibles, com la seva obra. Per a un jurista del present, potser els capítols més interessants i brillants són els relatius al sistema parlamentari català, al funcionament de les Corts, i el titulat «El dret, la persona i l'autoritat», amb l'apartat fascinant «El principi de llibertat i l'imperi del dret. El procediment per directe». L'autor enllaça els vuit capítols de l'obra amb la idea del respecte dels catalans, en la història, pel dret, la llibertat, la persona. Una continuïtat nacional en la manera de concebre el dret a Catalunya, en la seva utilitat en la vida social, no com un instrument de dominació o d'imposició, ans com un mitjà per a la llibertat individual i la convivència col·lectiva. I ho fa assenyalant tres carreus que són pilars de l'edifici sencer i s'encavalquen en una continuïtat de segles: l'usatge *Alium namque*, la Constitució de l'Observança i el Tribunal de Contrafaccions.

Del llibre i l'obra de Víctor Ferro se n'ha parlat molt i se n'ha fet moltes lloances, és cert, però mai no seran prou. I mai no en tindrem prou, de llegir i rellegir aquest tresor de la cultura catalana, de la història, de la literatura, del dret, de la societat, de l'economia, de la llengua, de la geografia, de tants aspectes del nostre passat que es projecten cap al futur. Manllevant les paraules del mateix Víctor Ferro, qualsevol nació eixordaria el món si tingués una obra com la seva. Els desitjo molt d'encert i èxit en la jornada d'avui.

Moltes gràcies.

